

บทที่ 5

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

บทสรุป

ผลจากการที่โลกเข้าสู่ยุคการสื่อสารไร้พรมแดน จึงทำให้ปัญหาของประเทศใดประเทศหนึ่ง กลายเป็นปัญหาของคนทั่วโลกไปได้ สแปมเมลก็เช่นเดียวกัน จากความมุ่งหวังในการเสนอขายสินค้า และบริการในช่วงแรก สแปมเมลก่อให้เกิดความเปลี่ยนแปลงอย่างมากต่อผู้ใช้จดหมายอิเล็กทรอนิกส์ในเวลาต่อมา สแปมเมลจำนวนมากนับล้านๆ ฉบับถูกกระจายไปยังผู้ใช้อินเทอร์เน็ตทั่วโลก การได้รับสแปมเมลจำนวนมากในแต่ละวัน ก่อให้เกิดความตึงเครียดแก่ผู้ใช้จดหมายอิเล็กทรอนิกส์ไม่ใช่น้อย นอกจากนั้น การเพิ่มขึ้นของสแปมเมลจำนวนมากอย่างต่อเนื่องจนแทบจะเรียกได้ว่าอีเมลที่รับส่งอยู่ในระบบตามปกตินั้น เกินกว่าครึ่งนั้นเป็นสแปมเมล จึงได้ทำให้ทั่วโลกหันมาให้ความสนใจกับปัญหานี้กันมากขึ้น โดยเฉพาะประเทศที่มีความก้าวหน้า และมีระบบเทคโนโลยีการสื่อสารที่ดี ซึ่งเป็นเป้าหมายสำคัญของการโจมตีจากสแปมเมล

การมองมาตรการใหม่ๆ การออกนโยบายต่างๆ ของเอกชน และการพัฒนาเทคโนโลยี เพื่อนำมาใช้จัดการกับสแปมเมลได้รับความสนใจเป็นอย่างมาก แต่กระนั้นก็ดี ปัญหาในเรื่องสแปมเมลก็ยังไม่ลดลงเท่าไรนัก เพราะขาดการบังคับใช้ ประกอบกับสแปมเมอร์ก็ได้หาวิธีการใหม่ๆ มาใช้เพื่อหลีกเลี่ยงจากการกั้นกรองเหล่านั้น จึงทำให้มีการมองมาตรการทางกฎหมาย อันอาศัยความมีอำนาจของเจ้าหน้าที่รัฐ เพื่อนำมาใช้จัดการกับปัญหาสแปมเมลที่ส่งผลกระทบต่อรุนแรงขึ้นทุกวัน การปรับใช้มาตรการทางกฎหมายที่มีอยู่ในการจัดการกับปัญหาสแปมเมลนั้น ก่อให้เกิดแนวคิดทางกฎหมายมากมายในการจัดการกับสแปมเมล อันขึ้นอยู่กับมุมมองของศาลที่แตกต่างกันไป และยังส่งผลให้ผลของคำพิพากษาในแต่ละคดีมีความแตกต่างกันด้วย

แม้จะมีความพยายามใช้มาตรการทางกฎหมายเท่าที่มีอยู่ มาจัดการกับสแปมเมล แต่ผลของคดีที่ไม่มีความแน่นอนนี้เอง ที่ทำให้เกิดแนวความคิดในการออกกฎหมายเฉพาะ เพื่อนำมาจัดการควบคุม และจัดระเบียบในการส่งอีเมลเหล่านี้ ให้มีรูปแบบเดียวกัน และไม่เป็นการละเมิดสิทธิขั้นพื้นฐานของผู้รับสแปมเมลด้วย จากประสบการณ์ และการศึกษาของหลายๆ ประเทศ พบว่าสแปมเมล

ส่วนใหญ่มักมาในรูปของการเสนอขายสินค้าและบริการ โดยผ่านทางอีเมล ซึ่งกฎหมายไม่ได้ห้ามในการโฆษณาสินค้าและบริการในการทำการตลาดแบบตรงโดยวิธีการใช้อีเมลเช่นนั้น แต่ต้องอยู่ภายในขอบเขตและกฎระเบียบที่รัฐวางเอาไว้ เพื่อคุ้มครองผู้รับซึ่งเป็นผู้บริโภคด้วยเช่นกัน ดังนั้น มาตรการในการออกกฎหมายมาเพื่อควบคุมจึงมุ่งหมายไปที่สแปมเมลที่เกี่ยวข้องกับการพาณิชย์เป็นส่วนใหญ่ ในขณะที่การส่งสแปมเมลมิได้จำกัดเพียงแต่การโฆษณาสินค้าและบริการเท่านั้น

มาตรการต่างๆ เพื่อที่จะนำมาใช้ในการควบคุมสแปมเมลถูกนำมาวิเคราะห์หาข้อดีและผลกระทบในทางอื่นๆ อย่างมากมาย การนำไปใช้อย่างไรก็ขึ้นอยู่กับปัจจัยภายในของแต่ละประเทศ ทั้งนี้ มาตรการที่สำคัญๆ ก็คือ

มาตรการ Opt - in ซึ่งต้องมีการให้ความยินยอมในการส่งอีเมลก่อน จึงจะสามารถส่งอีเมลไปยังผู้รับได้ ทำให้ป้องกันการหลั่งไหลเข้ามาของสแปมเมลจำนวนมากยังกล่องจดหมายของผู้รับได้ดี และยังเป็น การป้องกันการส่งอีเมลไปยังบุคคลที่ไม่ใช่กลุ่มเป้าหมายได้ด้วย อย่างไรก็ตามวิธีการนี้ก็มีผู้โต้แย้งว่า เป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาทางด้านพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ เพราะต้องมีความยินยอมก่อน อันเป็นการจำกัดสิทธิและเสรีภาพในการทำการพาณิชย์มากเกินไป และการทำการตลาดในทางระหว่างประเทศอีกด้วย

มาตรการ Opt - out ซึ่งยอมให้มีการส่งอีเมลไปยังผู้รับที่อยู่ใดก็ได้โดยเสรี แต่ต้องจัดให้มีวิธีการยกเลิกการรับอีเมลเหล่านั้นเอาไว้ด้วย วิธีนี้ แม้ว่าจะเป็นการส่งเสริมการพาณิชย์โดยวิธีการตรง แต่อาจจะไม่ใช่วิธีที่สามารถลดจำนวนสแปมเมลที่เข้ามาในเมลบ็อกซ์ของตนได้ อีกทั้งยังอาจต้องเสียเวลาในการยกเลิกการรับสแปมเมลเหล่านั้นเพิ่มขึ้น

การจัดให้มีรายละเอียดที่แท้จริงที่สามารถระบุตัวผู้ส่งได้ไว้ในหัวอีเมล ทั้งนี้ เพื่อเป็นการป้องกันการหลอกลวงประการหนึ่ง และยังเป็น การคุ้มครองผู้รับ ซึ่งก็คือผู้บริโภค เพื่อให้ทราบได้ว่าอีเมลฉบับนั้นส่งมาจากใคร และสามารถที่จะติดต่อกลับ หรือยืนยันการปฏิเสธที่จะรับอีเมลเช่นนั้นในอนาคตได้ด้วย

การจัดให้มีการระบุประเภทของอีเมลไว้ในหัวอีเมลด้วยว่า อีเมลที่ส่งมานั้นมีเนื้อหาเป็นการโฆษณาสินค้า หรือบริการประเภทใด ทั้งนี้ เพื่อให้ผู้รับทราบว่าสินค้าและบริการเหล่านั้นเหมาะสมกับตนหรือไม่

มาตรการเหล่านี้ปรากฏอยู่ในกฎหมายของหลายประเทศเป็นพื้นฐาน ซึ่งแต่ละประเทศก็มีรายละเอียดปลีกย่อยเสริมเข้าไป เพื่อให้การจัดการกับปัญหาสแปมเมลของประเทศตนมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ผลจากการบังคับใช้กฎหมายเหล่านี้ อาจต้องรอดูต่อไปในระยะยาวว่าสามารถที่จะลดจำนวนสแปมเมลได้มากน้อยเพียงใด แต่ผลจากการมีกฎหมายเหล่านี้ส่งผลให้สแปมเมอร์จำนวนมากต้องการหลีกเลี่ยงในการที่จะปฏิบัติตามกฎหมายเหล่านั้น โดยการมองหาประเทศที่ยังไม่มีกฎหมายเหล่านี้บังคับใช้ เพื่อใช้เป็นฐานในการส่งสแปมเมลต่อไปในอนาคตเนื่องจากปัญหาสแปมเมลเป็นปัญหาที่เกี่ยวข้องกับอินเทอร์เน็ต ซึ่งสามารถเกิดขึ้น ณ.ที่ใดในโลกก็ได้ ดังนั้น การแก้ไขปัญหาสแปมเมลโดยการออกมาตรการทางกฎหมายจึงเป็นความพยายามในเบื้องต้นเท่านั้น สิ่งที่สำคัญก็คือการจะบังคับใช้กฎหมายที่ออกมาใช้บังคับอย่างไร ให้มีประสิทธิภาพและสามารถจัดการกับปัญหาที่เกิดขึ้นนอกเขตอำนาจของประเทศตนได้ เหล่านี้ต้องอาศัยความร่วมมือระหว่างประเทศในอันที่จะใช้ และบังคับตามคำพิพากษาของศาลต่างประเทศด้วย

ประเทศไทยเองก็ประสบปัญหาสแปมเมลเช่นเดียวกับในต่างประเทศ โดยในระยะเริ่มแรกนั้นมีเป็นจำนวนน้อย จนกระทั่งปัญหาการส่งสแปมเมลได้ระบาดไปทั่วโลก กล้องจดหมายอิเล็กทรอนิกส์ส่วนใหญ่จึงเต็มไปด้วยสแปมเมลที่ส่งมาจากต่างประเทศจำนวนมากเช่นเดียวกับประเทศอื่นๆ ซึ่งถึงแม้จะไม่ใช้กลุ่มเป้าหมายในการทำตลาดของสินค้าและบริการเหล่านั้น แต่ก็ยังได้รับผลกระทบจากสแปมเมลที่เป็นภาษาต่างประเทศเหล่านั้นด้วยเช่นกัน ในช่วง 2 ปีที่ผ่านมา เป็นที่น่าตกใจว่าเริ่มมีสแปมเมลที่เป็นภาษาไทย และมีแนวโน้มเพิ่มสูงมากขึ้นทุกวัน อีกทั้ง ยังเป็นการโฆษณาสินค้าและบริการที่ผิดกฎหมายอีกด้วย โดยสามารถเข้าถึงกลุ่มเป้าหมายได้ทุกกลุ่ม ไม่เว้นแม้แต่เยาวชน โดยเฉพาะในยุคที่อินเทอร์เน็ตมีบทบาทต่อการเรียนรู้เช่นทุกวันนี้

จากการตรวจจับของเวปไซต์ Mailcleaner ซึ่งพัฒนาโดยสำนักบริการ เทคโนโลยีสารสนเทศภาครัฐ ซึ่งสามารถตรวจจับสแปมเมลที่เป็นภาษาไทยได้ด้วยนั้น พบว่ากว่าร้อยละ 60 ของอีเมลที่รับส่งกันในประเทศไทยทั้งหมดนั้นเป็นสแปมเมล นอกจากนี้ปัญหาในเรื่องสแปมเมลยังนับว่าเป็นปัญหาที่คนไทยส่วนใหญ่ให้ความสนใจในระดับต้นๆ จากการสำรวจในหลายๆ ปีที่ผ่านมาอีกด้วย แนวโน้มของสแปมเมลที่มีอัตราที่เพิ่มสูงขึ้นเรื่อยๆ ทุกปีนั้น ก็เป็นผลมาจากการสื่อสารที่ไร้พรมแดนไร้ข้อจำกัด อย่างอินเทอร์เน็ตนี่เอง

แม้ปัญหาในเรื่องสแปมเมลจะเกิดขึ้นจริงแล้วในประเทศไทย แต่มาตรการในการป้องกันนั้นยังไม่เพียงพอ โดยเฉพาะในองค์กรหลายๆ แห่งที่ยังไม่ตระหนักถึงความสำคัญในการ

ปกป้องระบบเน็ตเวิร์คของคนที่ดีพอ ซึ่งก่อให้เกิดค่าใช้จ่ายในการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในแต่ละครั้งเป็นอย่างมาก อีกทั้งยังเสียเวลา และอาจเกิดความเสียหายแก่ธุรกิจที่ทำด้วย

นอกจากนั้น มาตรการทางกฎหมายในการจัดการกับปัญหาเทคโนโลยีที่เกิดขึ้นใหม่ๆ ของไทย ก็ยังมีความล่าช้าอยู่มาก จึงไม่อาจแน่ใจได้ว่ากฎหมายที่มีอยู่จะสามารถนำมาปรับใช้ในการจัดการกับสแปมเมลได้ ทั้งนี้ เพราะยังติดปัญหาอยู่อีกมาก ทั้งในเรื่องความครอบคลุมของกฎหมาย การตีความ และความรู้ความเข้าใจของผู้ปฏิบัติเอง ประกอบกับความล่าช้าในเรื่องขั้นตอนของการออกกฎหมาย ทำให้ยังไม่มีกฎหมายใดที่จะสามารถนำมาปรับใช้ในการจัดการกับสแปมเมลได้โดยตรง ซึ่งจะมีผลเป็นการลดจำนวนสแปมเมลในประเทศไทยลงได้

การที่ประเทศไทยยังไม่มีกฎหมายโดยตรงเพื่อมาปรับใช้กับสแปมเมลนี้ อาจส่งผลกระทบต่อประเทศไทย 2 ประการคือ การไม่มีกฎหมายภายในเพื่อใช้บังคับกับการส่งสแปมเมล และการตกเป็นเป้าหมายของการโจมตีจากสแปมเมลที่อยู่ในต่างประเทศ หรือการใช้ประเทศไทยเป็นฐานในการส่งสแปมเมลได้ ซึ่งหากเป็นเช่นนั้นก็จะก่อให้เกิดแรงกดดันจากต่างประเทศ ในฐานะที่เป็นแหล่งกระจายสแปมเมลแห่งใหม่ไปทั่วโลกได้

ข้อเสนอแนะ

การพิจารณาถึงมาตรการทางกฎหมายโดยเฉพาะเพื่อนำมาใช้ในการจัดการกับสแปมเมลจึงเป็นทางเลือกที่น่าสนใจ เพราะนอกจากจะมีกฎหมายเพื่อออกมาบังคับใช้กับการส่งสแปมเมลโดยตรงแล้ว ยังเป็นการป้องกันการหลั่งไหลเข้ามาของสแปมเมอร์จำนวนมากในประเทศไทยได้อีกด้วย อย่างไรก็ตาม การพิจารณาออกกฎหมายใหม่ๆ ในแต่ละครั้งนั้น ไม่ใช่เรื่องง่ายนัก ประกอบทั้งขณะนี้ มีกฎหมายเทคโนโลยีสารสนเทศอีก 2 ฉบับที่อยู่ในระหว่างการพิจารณา ซึ่งหากกฎหมายมีผลใช้บังคับแล้ว ก็น่าจะลดจำนวนสแปมเมลในประเทศไทยลงได้บ้าง ซึ่งก็คงต้องศึกษาถึงผลกระทบที่เกิดจากการใช้กฎหมายทั้งสองฉบับนี้ต่อปัญหาในเรื่องสแปมเมล เพื่อหามาตรการที่เหมาะสมต่อไป

ทั้งนี้ จากการวิจัยที่ผ่านมา ข้าพเจ้าขอเสนอแนะแนวทางกว้างๆ ในการพิจารณาออกกฎหมายได้ดังนี้

1. การส่งสแปมเมลนั้น ควรจะกระทำได้เมื่อมีการบอกรับเป็นสมาชิก (Opt-in) ในการรับข่าวสารในเรื่องสินค้า และบริการจากผู้ส่งแล้วเท่านั้น ทั้งนี้ เพราะสินค้าและบริการบางอย่างอาจไม่เหมาะสมสำหรับเด็ก และเยาวชนถ้าหากปล่อยให้มีการส่งสแปมเมลอย่างอิสระถึงผู้ใดก็ได้

2. ผู้ส่งสแปมเมลควรจัดให้มีวิธีการบอกเลิกการรับสแปมเมลเอาไว้ด้วย(Opt-out) ในกรณีที่ผู้รับสแปมเมลเหล่านั้น มีความประสงค์ที่จะไม่ต้องการรับสแปมเมลอีกต่อไป

3. สแปม เมลแต่ละฉบับควรจะระบุรายละเอียดที่แท้จริง ที่สามารถระบุตัวผู้ส่งได้ โดยง่ายเอาไว้ด้วย และสามารถที่จะติดต่อกลับไปได้อย่างง่ายดาย

4. กำหนดให้การรวบรวมรายชื่ออีเมล ไม่ว่าจะโดยวิธีใดก็ตาม โดยที่ไม่ได้รับอนุญาต จากเจ้าของอีเมลเหล่านั้น และนำมาใช้เพื่อส่งสแปมเมลต่อไป หรือขายต่อเป็นความผิด

เหล่านี้เป็นเพียงวิธีการกว้างๆ จากการทำการศึกษาวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ที่ข้าพเจ้าเห็นว่า มีความเหมาะสมกับประเทศไทย และควรนำมาพิจารณาเพื่อเสริมสร้างกฎหมายเทคโนโลยีให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นทุกขณะ